

Tulevaa arkea rakentamassa: Kansalaisjärjestöjen rooli ja monialainen yhteistyö kotoutumistyössä

Pakolaisesta kuntalaiseksi-verkostopäivä 7.5.2026

Eveliina Junikka

Åbo Akademi

UNIVERSITY
OF OULU

MIGRATION INSTITUTE
OF FINLAND

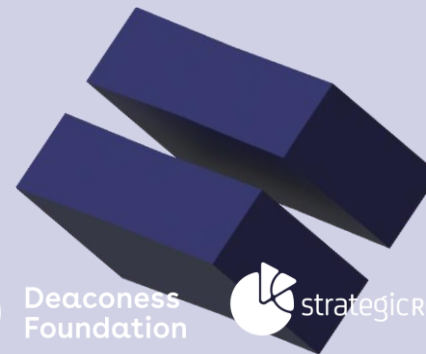
UNIVERSITY
OF TURKU

Deaconess
Foundation

strategicRESEARCH

Monimuotoisuus, luottamus ja kaksisuuntainen kotoutuminen Mobile Futures –hanke (STN)

Kotoutuminen ja siihen liittyvät toimenpiteet keskittyvät enimmäkseen maahanmuuttaneisiin → Tarvitaan uusia käytänteitä kaksisuuntaisen kotoutumisen saavuttamiseksi.

Julkinen keskustelu maahanmuutosta käsittelee useimmiten maahanmuuttaneita resurssina tai kustannuksena → Tarvitaan uusia tapoja puhua maahanmuutosta ja kotoutumisesta.

Sulkeutuneet käytännöt ja rakenteet tekevät maahanmuuttaneiden sopeutumisesta Suomeen vaikeaa → Tarvitaan keinoja edistää osallisuutta yhteiskunnan eri tasoilla.

Kotoutumistyö murroksessa

Lainsäädäntöuudistukset (KOTO24, TE24, Kotoutumistuen ja työmarkkinatuen kielilisän valmistelu) ja palvelurakenteiden muutos

Kuntien ja hyvinvointialueiden roolit elävät

Samanaikaiset säästöpaineeet julkisella sektorilla ja järjestöissä

Tutkimuksen tausta lyhyesti

- Kansalaisjärjestöjen roolia ja monialaista yhteistyötä tarkasteleva tutkimus
- Aineistona:
 - Webropol-kysely (**63** erilaista järjestötoimijaa ympäri Suomea)
 - **12** laadullista haastattelua
- Osa Mobile Futures-hankkeen työpakettia **Luottamus tulevaisuuteen**, jossa kaksisuuntaista kotoutumista lähestytään tulevaisuusnäkökulmasta.

Tutkimuskysymykset:

Millainen on kolmannen sektorin **nykyinen rooli ja tehtäväkuva** kotoutumistyössä Suomessa?

Millaisia monialaisen **yhteistyön muotoja** kotoutumistyön kentällä on ja kuinka toimivina ne koetaan?

Millaisia **haasteita** järjestöt tunnistavat kotoutumistyön monialaisessa yhteistyössä ja järjestelmässä ylipäätään?

Mitä **kehittämisehdotuksia** järjestöt esittävät tulevaisuuden kotoutumistyön onnistumiseksi?

Kotoutuminen tapahtuu arjessa – ei vain järjestelmässä

- Järjestöt eivät vain täydennä kotoutumispalveluita, vaan toimivat myös niiden **mahdollistajina**.
- Erilaiset **arjen toimintaympäristöt** ensisijaisen tärkeitä kotoutumisen kannalta, kuten esim.
 - Järjestöjen ylläpitämät tai muut matalan kynnyksen saavutettavat tilat
 - Illat ja viikonloput
 - Vapaaehtoistoiminta, harrastus- ja vertaisryhmät
 - Omankieliset toiminnot, tutut yhteisöt.

Järjestöjen erityinen rooli kotoutumisen arjessa

Mikä erottaa järjestöt muista toimijoista?

- matala kynnyksen toiminnot, joustavuus ja ”epävirallisuus”
- omankielinen tuki sekä kulttuuri- ja uskontolukutaito
- mahdollisuus vertaistoimintaan ja rinnalla kulkemiseen
- mahdollisuus kohdata ihminen kokonaisvaltaisesti

Tutkimusaineistosta

Järjestöihin tullaan usein ennen viranomaisia – ja joskus viranomaisille pääsemisen jälkeenkin

Järjestöt eivät ”hoida asioita”, vaan mahdollistavat asioimisen

Katsaus monialaisen yhteistyön arkeen raportissa

Yhteistyö toimii, vaikka se onkin usein vahvasti henkilöitynyttä.

Mikä toimii jo?

- Yhteistyö koetaan pääosin toimivaksi
- Kasvokkaisuus ja tuttujen kontaktien merkitys
- Järjestöt tukevat viranomaistyötä käytännössä
- Monialaisuus toimii parhaiten paikallistasolla
- Yhteinen ymmärrys järjestöjen erityisosaamisesta

Missä voidaan kehittyä?

- Resurssit: yhteistyö jää ”ylimääräiseksi työksi”
- Työnjako: vastuut hämärtyvät käytännön työn rajapinnoilla
- Arvostus: juhlapuheiden ja käytännön välinen kuilu
- Henkilöityminen: haavoittuva perusta yhteistyölle

Yhteistyö järjestöjen ja viranomaisten välillä koetaan pääosin toimivaksi, ja se tukee arjen kotoutumistyötä konkreettisesti –suurin kehittämistarve liittyy sen vahvistamiseen ja juurruttamiseen rakenteisiin.

Haavoittuvimmat näkyvät ensin järjestöjen arjessa

Etenkin pienet ja usein ruohonjuuritasolla toimivat yhteisöt ovat usein ensimmäinen ja joskus ainoa taho, jonka puoleen erityisen haavoittuvaisessa asemassa olevat henkilöt kääntyvät.

Miksi näin on?

- Matalan kynnyksen tila ilman viranomaisasioinnin tuomia raameja (virastoaika, viranomaisten rooli ja siihen liittyvät oletukset ja aiemmat kokemukset, mahdollisuus toimia monella elämän osa-alueella)
- Saavutettava ympäristö (esim. mahdollisuus omakieliseen tai selkokiehiseen neuvontaan ja kulttuuri- ja uskontotietoiseen kohtaamiseen)
- Mahdollisuus vertaistukeen ja -neuvontaan
- Mahdollisuus reagoida nopeasti muuttuviin tilanteisiin ja järjestäytyä joustavasti

Haavoittuvuus tulee näkyviin usein:

- Traumataustan sekä terveys- ja mielenterveysongelmien kohdalla
- Ihmiskaupan ja hyväksikäytön tilanteissa
- Uskonnolliseen vakaumukseen tai kielitaidon puutteeseen liittyvissä tilanteissa
- Isojen elämänmuutosten kohdalla
- Oikeudelliseen asemaan liittyvissä tilanteissa, kuten paperittomuus tai turvapaikanhaku

Pienet ja suuret järjestöt – rakenteellinen epäsymmetria

Tässä yhteydessä rakenteilla tarkoitetaan ennen kaikkea järjestelmällisiä tapoja, joilla järjestöjen tieto, kokemus ja asiantuntemus kytkeytyvät päätöksenteon valmisteluun ja linjauksiin, erityisesti valtionhallinnon tasolla.

Pienet, usein omakieliset toimijat

- usein lähellä kotoutujien arkea ja tilanteita, joissa kohdataan haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä
- paljon kokemustietoa
- heikko näkyvyys rakenteissa ja päätöksenteossa.

Suuret, vakiintuneet järjestöt

- huomioidaan paremmin säädösvalmistelussa kuten kuulemisissa ja lausuntojen annossa
- parempi tunnustaminen ja edustus rakenteissa ja päätöksenteossa
- usein etäämmällä ruohonjuuritason arjesta.

Kyse ei ole vain järjestöjen osallistamisesta, vaan siitä, miten niiden moninainen asiantuntemus kytkeytyy päätöksenteon valmisteluun, tunnistetaan osaksi virallisia rakenteita ja säilyy näkyvänä myös kentän monimuotoistuesssa.

Monialainen yhteistyö investointina, ei muodollisuutena

Tutkimusaineiston keskeinen havainto on, että yhteistyötä pidetään tärkeänä, mutta se jää usein

- muodollisiksi kuulemisiksi
- yksittäisiksi kutsuiksi tai
- rakenteiksi, joista puuttuu jatkumo.

Vaikka viranomaisten ja valtionhallinnon toimenpideohjelmissa, strategioissa ja juhlapuheissa järjestöjen merkitys tunnustetaan laajasti, arjen kokemuksen tasolla arvostus rakentuu siitä, toteutuuko osallistuminen aidosti vaikuttavana ja kytkeytykö yhteistyö konkreettisesti resursseihin ja vastuunjakoon.

Kolmannen sektorin uudistumiskyky paineista huolimatta

- Tutkimus tuo esiin järjestökentän vahvan uudistumiskyvyn: **uusia toimintamalleja, monikulttuuristen järjestöjen vahvistumista sekä halua kehittää yhteistyötä myös vaikeassa rahoitusympäristössä**
- **Jatkuvuus ja ennakoitavuus** ovat kuitenkin keskeisiä edellytyksiä sille, että tämä potentiaali voidaan hyödyntää kestäväällä tavalla.

Tulevaisuuden tekijöistä

Kolmas sektori elää ja muotoutuu tekijöidensä mukana.

Maahanmuuttaneiden toimijuus tuo järjestökenttään uusia näkökulmia, osaamista ja tapoja toimia osana laajempaa moninaista kokonaisuutta.

Järjestötoiminta tarjoaa kanavan oman näköiselle ja mielekkäälle osallistumiselle.

Mahdollisuus toimia vapaaehtoisena, vertaisohjaajana, työntekijänä tai yhteisön rakentajana vahvistaa osallisuutta ja toimijuutta.

Uudistuminen edellyttää tietoisesti rakennettuja puitteita.

Näkyvyys, resurssit ja joustavat osallistumismahdollisuudet mahdollistavat, että moninainen toimijuus pääsee kehittymään eikä jää yksittäisten henkilöiden tai tahojen varaan.

Myös uudet sukupolvet ja uudet osallistumistavat vahvistavat luottamusta tulevaisuuteen.

Ne nähdään aineistossa toisena innostavana esimerkkinä järjestökentän kestävästä uudistumisesta.

Lopuksi: luottamus tulevaisuuteen rakentuu arjessa

- Kotoutuminen tapahtuu ennen kaikkea arjen ympäristöissä, joissa puitteet luottamuksen rakentumiselle ovat kohdallaan.
- Järjestöt eivät vain täydennä kotoutumispalveluita, vaan mahdollistavat monet toiminnot järjestämällä saavutettavia ja helposti mukautuvia puitteita ja tiloja sekä kotoutujien, että viranomaiskumppaneiden tarpeisiin vastaten.
- Monialainen yhteistyö vahvistaa kotoutumisen kestävyyttä silloin, kun se perustuu todelliseen vaikuttamiseen ja selkeisiin, vakiintuneisiin rakenteisiin.
- Tulevaisuus rakentuu moninaiselle toimijuudelle, jossa järjestökenttä uudistuu tekijöidensä mukana.

Kotoutumisen tulevaisuus ei ratkea yksittäisissä uudistuksissa, vaan siinä, rakennetaanko arjessa tilaa ja luodaanko mahdollisuuksia luottamuksen, toimijuuden ja yhteistyön rakentumiselle.

Kiitos kun osallistuit!

Projektitutkija Eveliina Junikka

eveliina.junikka@abo.fi

Mobile Futures-hanke, Luottamus tulevaisuuteen-työpaketti

Åbo Akademi

UNIVERSITY
OF OULU

MIGRATION INSTITUTE
OF FINLAND

UNIVERSITY
OF TURKU

Deaconess
Foundation

strategicRESEARCH

